

CZU: 32(477+470):37.017

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19564146>Simion CARP¹

carpsimion@gmail.com

Elena CARP²

elenacarp@gmail.com

INSTIGAREA LA URĂ ȘI PROPAGANDA RĂZBOIULUI ÎN PROCESUL DE EDUCAȚIE PATRIOTICĂ A TINERILOR ÎN FEDERAȚIA RUSĂ

Abstract: În articol se menționează că după destrămarea URSS, majoritatea țărilor ex-sovietice urmează calea spre democrație și integrare europeană, educând tânăra generație în spiritul valorilor democratice. Totodată, în Federația Rusă, educația militaro-patriotică în instituțiile de învățământ se desfășoară cu totul altfel. În această țară au apărut ideologi afiliați conducerii politice, care promovează ideea că poporul rus este unul deosebit și merită să domine alte popoare, sub pretextul că acestea pe timpuri au făcut parte din imperiul sovietic. Influențat de această ideologie, sistemul de învățământ din Rusia este orientat să valideze falsul istoric cu privire la războiul de agresiune împotriva Ucrainei, precum și a altor țări, să prezinte crimele de război drept acte de eroism săvârșite de militarii ruși. Camuflarea violenței prin mesaje patriotice reprezintă instrumente utilizate de Federația Rusă și adepții acestora din regiunile separatiste (inclusiv rmn), care își doresc reconstituirea URSS prin ură și agresiune.

În final, autorii constată că unul din factorii care favorizează acest gen de infracțiuni este propaganda rusă care cheamă în mod deschis la reunificarea spațiului post-sovietic prin încălcarea normelor de drept internațional și declanșarea războaielor de agresiune. Reieșind din situația

¹ Profesor universitar, doctor în drept, cercetător științific principal, Institutul de Cercetări Științifice și Drept Comparat, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md; e-mail: carpsimion@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4772-8325>

² Master în drept, șef a Departamentului informațional biblioteconomic, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md; e-mail: elena-carp@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1763-953X>

reală se accentuează necesitatea de a întreprinde măsuri de prevenire a unor asemenea manifestări infracționale.

Cuvinte-cheie: educație militaro-patriotică, propagarea războiului, instituții de învățământ, promovarea militarismului, Federația Rusă.

INCITEMENT TO HATRED AND WAR PROPAGANDA WITHIN THE FRAMEWORK OF PATRIOTIC YOUTH EDUCATION IN THE RUSSIAN FEDERATION

Abstract: *The article notes that after the dissolution of the USSR, most post-Soviet countries have followed a path toward democracy and European integration, educating the younger generation in the spirit of democratic values. At the same time, in the Russian Federation, military-patriotic education in educational institutions is carried out in a completely different manner. In this country, ideologues affiliated with the political leadership have emerged, promoting the idea that the Russian people are exceptional and deserve to dominate other peoples, under the pretext that these territories once formed part of the Soviet Empire. Influenced by this ideology, the Russian education system is oriented toward validating historical falsehoods regarding the war of aggression against Ukraine, as well as against other countries, and toward presenting war crimes as acts of heroism committed by Russian military personnel. The concealment of violence through patriotic messages constitutes a tool used by the Russian Federation and its supporters in separatist regions (including Transnistria), who seek the reconstitution of the USSR through hatred and aggression.*

In conclusion, the authors find that one of the factors facilitating this type of criminal activity is Russian propaganda, which openly calls for the reunification of the post-Soviet space through violations of international law and the initiation of wars of aggression. Based on the actual situation, emphasis is placed on the need to undertake measures aimed at preventing such criminal manifestations.

Keywords: *military-patriotic education, war propaganda, educational institutions, promotion of militarism, the Russian Federation.*

1. INTRODUCERE.

Conștiința națională a fiecărui popor se formează în baza trecutului istoric a credinței, tradițiilor, culturii, valorilor morale și altor idealuri care au fost apărate de predecesori și transmise din generație în generație. Astfel, educația în general, precum și educația militaro-patriotică au contribuit la formarea unor modele de conduită axată pe bune maniere, respectarea cuvântului dat, modestie, cumpătate, inteligență, onoare, demnitate etc. În baza unor astfel de calități s-a format conștiința civică a popoarelor civilizate. Educația militaro-patriotică prin arsenalul de activități sensibilizează tineretul să manifeste respect față de valorile general umane să fie devotați neamului din care fac parte, să de-a dovadă de spirit de inițiativă pentru a contribui la dezvoltarea și prosperitatea țării sale, iar la necesitate să fie gata să o apere de invadatori. Prin exemple concrete, elevii sunt ghidați să ducă un mod de viață sănătos, să fie disciplinați, să nu încalce normele de drept, să dezvolte relații interpersonale armonioase contactând cu lumea reală. În procesul de educație patriotică a minorilor, sunt implicate cadre didactice, personalități celebre, veterani ai ministerelor de forță etc., care în timpul orelor extracurriculare îi informează despre datoria fiecărei generații de a păstra și promova valorile naționale și de a apăra țara și neamul de agresori. După căderea URSS, majoritatea țărilor ex-sovietice urmează calea spre democrație și integrare europeană, educând tânăra generație în

spiritul valorilor democratice. În timpul orelor elevilor li se oferă informații cu privire la necesitatea racordării sistemului juridic la standardele europene, despre egalitatea suverană a statelor lumii, despre pace și legăturile de buna vecinătate cu alte țări, precum și despre diferență dintre războaiele de apărare și cele de agresiune, specificând că războiul de agresiune este cel mai barbar și criminal instrument de promovare a politicii unui stat în raport cu altul.

Cu totul altfel se desfășoară educația militaro-patriotică în instituțiile de învățământ din Federația Rusă. În această țară au apărut ideologi afiliați conducerii politice, care promovează ideea că poporul rus este unul deosebit și merită să domine alte popoare, sub pretextul că acestea pe timpuri au făcut parte din imperiul sovietic. Pentru a transmite tinerei generații acest mesaj care instigă la crimă, sunt implicați sute de mii de propagandiști ai regimului autocrat. Influențat de această ideologie, sistemul de învățământ din Rusia este orientat să valideze falsul istoric cu privire la războiul de agresiune împotriva Ucrainei, precum și a altor țări, să prezinte crimele de război drept acte de eroism săvârșite de militarii ruși, să instige la ură față de reprezentanții popoarelor din statele declarate de actualul regim „neprietenoase”, manipulând conștiința elevilor, precum că anume lor le revine misiunea istorică de a renaște imperiul sovietic. Acțiunile au loc în timp ce lumea civilizată condamnă propagarea războiului a ideilor fasciste, naționaliste, șovine etc.: „Lupta insistentă a forțelor progresiste ale omenirii pentru interzicerea propagandei de război a condiționat adoptarea de către Comitetul Politic al Adunării Generale a O.N.U. la 28 octombrie 1947 a unei rezoluții, în care se arată că Adunarea Generală condamnă propaganda de război sub orice formă în orice țară.”¹

În același timp, în Federația Rusă prin exercitarea presiunii psihologice și politizarea excesivă a lecțiilor de educație patriotică se urmărește scopul de a forma din elevii instituțiilor de învățământ o generație de fanatici, adepți ai regimului Putin, care vor atenta la suveranitatea altor state încălcând brutal normele de drept internațional, pentru a extinde teritoriul Federației Ruse.

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

În limitele de studiu ale acestui articol, au fost aplicate metodele: istorică, analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Sunt utilizate publicații ale savanților din domeniu, materiale de arhivă și legislația relevantă. Arsenalul metodologic folosit este focalizat pe analiza critică a discursului istoric, confruntând versiunea oficială cu realitățile ascunse.

3. DISCUȚII ȘI REZULTATE OBTINUTE.

În opinia istoricului Anatol Petrencu: „Educația patriotică a tinerilor în Federația Rusă, fiind făcută din vârsta cea mai fragedă, este una militaristo-agresivă. Copiii au moștenit de la regimul totalitar comunist multe deprinderi, specifice acelor ani. De exemplu, defilări ale elevilor în coloane a câte patru persoane în rând, cu diverse drapele paramilitare, cu tobe și cântece patriotice și militare. În Federația Rusă au fost întemeiate o mulțime de tabere para-militare de vară, există diverse cluburi para-militare, în care tinerii sunt antrenați în mânăuirea armelor, în lupte marțiale etc.”²

După cum afirmă autoarea N. Vlasov, „Documentul de bază ce reglementează aceas-

¹ Borodac A. Manual de drept penal. Partea specială, Chișinău, 2004, p. 25.

² Petrencu A. Rusia, 2019: „Acesta a fost un an greu...”. Pro Memoria, Chișinău, 2020, p. 91.

tă activitate este programul „Educația patriotică a cetățenilor Federației Ruse...”, aprobat prin hotărârea Guvernului Federației Ruse...”.³ Aceste programe se actualizează o dată la cinci ani. După aceleași principii se desfășoară educația militaro-patriotică și în regiunile aflate sub ocupație militară rusă, printre care se regăsește și așa-numita republică moldovenească nistreană. Cursuri speciale în acest domeniu trec și cursanții instituțiilor de învățământ ale ministerelor de forță din Federația Rusă. De remarcat că printre absolvenții acestora sunt cetățeni ai Republicii Moldova; unii dintre ei, ulterior au fost folosiți de serviciile secrete ruse pentru activități de subminare a securității statului nostru. Atenționăm că sub masca promovării culturii ruse de către anumite centre, create pe teritoriile fostelor republici ex-sovietice se desfășoară activități propagandistice pentru a manipula populația să susțină intenția grupului criminal politic de la Kremlin privind realizarea ideii de renaștere a URSS. Drept consecință, unele persoane controversate, conduse din culise de către reprezentanți ai „lumii ruse” provoacă dezordini în masă, comit atentate teroriste, întreprind tentative de a schimba ordinea constituțională în țările lor de origine, pentru a le include în lista vasalilor Federației Ruse. În acest context, trebuie evaluate riscurile care sunt generate de persoanele ce doresc să obțină cetățenia Republicii Moldova, de cetățenii noștri care au făcut studii în instituții de învățământ ale Federației Ruse, sau care au fost înrolați în unități militare ruse, în servicii secrete, atât în epoca sovietică cât și în timpul actualului regim, iar ulterior au revenit la baștină. Aceste acțiuni sunt necesare pentru a elimina factorii ce pot contribui la comiterea infracțiunilor contra autorităților publice și a securității de stat. E datoria structurilor competente să întreprindă măsuri pentru a nu permite pe teritoriul Republicii Moldova desfășurarea activităților de educație militaro-patriotică după tiparul epocii sovietice, în scopul promovării separatismului, șovinismul rus și a războiului de agresiune împotriva Ucrainei, precum și a altor țări. În acest sens, am considerat necesar să studiem particularitățile educației militaro-patriotice în instituțiile de învățământ și în alte structuri ale Federației Ruse, care prin instigarea la ură și propagarea războiului contribuie la formarea mentalității criminale la tineri, axându-ne pe impactul negativ al acestor metode în Republica Moldova.

De menționat că promovarea militarismului în Federația Rusă a luat amploare în anul 2003 la inițiativa președintelui țării. Drept confirmare este comentariul făcut de autoarea rusă O. Konevskaia care relatează că „Articolul 13 al Constituției Rusiei stipulează: „1. În Federația Rusă se acceptă diversitatea ideologică. 2. Nicio ideologie nu poate fi stabilită în calitate de ideologie de stat sau obligatorie”. Așadar, pe de o parte formal este consfințit în Constituție dreptul fiecărui om de a-și alege benevol o ideologie și pe de altă parte, sunt create condiții pentru a distruge temelia spiritualității societății ruse, din cauza că fără un fundament național care consolidează societatea, cetățenii vor fi dispersați în atomi ce se mișcă haotic. În context trebuie să luăm în calcul și alte probleme obiective. Se știe că ideologia de astăzi a Rusiei este o expresie a vechilor tradiții și a experienței obținute în epoca totalitară, când societatea era consolidată în jurul unei ideologii impuse de stat... În ultimii ani, conștientizând că dezvoltarea Rusiei se poate realiza prin stabilirea unor obiective concrete, noi considerăm oportun de a identifica o ideologie pentru a consolida societatea. Un eveniment care a marcat o cotitură cu privire la formarea institutului ideologiei de stat în Rusia, a avut loc în anul 2003, când au fost vociferate principalele teze ale puterii de stat, cu privire la „inclusiunea” în ideea națională, cu sprijinul populației,

³ Ibidem.

a următoarelor obiective: fortificarea democrației prin dezvoltarea instituțiilor societății civile și renașterea măreției Rusiei.”⁴

Evaluând cele relatate, deducem cu ușurință că renașterea măreției Rusiei poate fi realizată doar prin fraudă, adică prin încălcarea normelor de drept internațional. Însă acest lucru nu deranja elitele politice și științifice din Federația Rusă. Prin urmare, pentru realizarea proiectului de renaștere a Imperiului Rus au fost stabilite câteva etape. După cum menționează aceeași autoare, „În adresarea președintelui Rusiei, V.V. Putin, către Adunarea Federală a Federației Ruse se sublinia că „noi ne aflăm în fața unor probleme și amenințări serioase. Și trebuie să fii deștept și puternic, pentru a supraviețui în condițiile unei concurențe și lupte înverșunate ce a luat amploare în întreaga lume... Consolidarea tuturor resurselor administrative și celor morale, a potențialului intelectual va permite Rusiei să-și realizeze cele mai mari scopuri”. În luna iulie a aceluiași an, în una din cuvântările sale președintele Rusiei a argumentat necesitatea de a identifica o ideologie pentru a consolida poporul și de a fortifica statul. Într-o oarecare măsură aceste teze au fost relansate și în anul 2008 în cuvântarea sa la ședința lărgită a consiliului de stat „Cu privire la strategia dezvoltării Rusiei până în anul 2020”, unde se sublinia rolul consolidării societății pentru realizarea obiectivelor stabilite pe termen lung.”⁵

E necesar să subliniem că proiectul de renaștere a măreției Rusiei a început cu promovarea cultului personalității lui Putin, ce ne amintește de epoca cultului personalității lui Stalin, despre care criminologul rus A. Saharov spunea: „O mare problemă de ordin moral în perioada promovării cultului personalității a fost exagerarea luptei de clasă pentru așa-numita fortificare a socialismului. Astfel, au luat amploare abuzurile și samavolnicia în timpul colectivizării forțate. Se încuraja spionomania, au fost supuși represiunilor presupușii „dușmani ai poporului” inventați la comanda autorităților.”⁶

De remarcat că în asemenea perioade sub masca promovării patriotismului populația a fost obligată să elogieze regimul totalitar comunist și să glorifice organele represive, care persecutau oamenii, îi deportau, internau ilicit în spitale de psihiatrie, îi condamnau la închisoare în baza unor dosare fabricate la comandă, doar pentru că aveau alte viziuni politice. În acest sens unii autori amintesc despre afirmațiile cunoscutului filosof N.A. Berdiaev, care declara că patriotismul în Rusia țaristă și în cea sovietică se promovează prin crimă, violență, cruzime și minciună: „În Rusia, scria el, crește nu doar patriotismul comunist, ci și cel sovietic, care în esență este o formă a patriotismului rusesc. Însă patriotismul unui popor măreț trebuie să aibă la bază credința în marea misiune a acestui popor... misiunea poporului Rus trebuie să fie axată pe realizarea adevărului social în societatea umană, nu doar în Rusia, ci și în întreaga lume. Această misiune este o reflecție a tradițiilor rusești. Însă e groaznic, că experiența realizării obiectivului cu privire la adevărul social se asociază cu violența, criminalitatea, cruzimea și minciuna.”⁷

⁴ Коневская. О.Ю. Роль идеологии в обеспечении национальной безопасности: теория вопроса. În: Бу- тылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009, p. 98-99.

⁵ Ibidem.

⁶ Сахаров А.Б. Причины преступности в 1917-1953 годах. În: Криминология и профилактика преступлений. Под редакцией Алексеева. А.И. Москва, 1989, p.74.

⁷ Berdiaev N.A. citat de Mișcenko O.N. În: Мигущенко О.Н. Построение среды формирования здорового правосознания граждан как одно из важных условий обеспечения безопасности Российского государства. В: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009, p.132.

Este bine cunoscut că, din cele mai vechi timpuri, rușii nu erau dispuși să se debaraseze de propriile vicii, fiind preocupați de identificarea dușmanilor printre reprezentanții popoarelor străine, pe care îi învinuiau de toate problemele lor: „Practica de a primi în ospete călători străini devenise un obicei în Rusia, dar să nu dea Dumnezeu să se întâmple în acel moment un incendiu, omor, sau altă nenorocire, atunci în primul rând va fi suspectat de toate relele străinul, cu care se vor răfui rapid. Gloata îl pedepsește crunt, fără a desfășura investigații și a ține cont de procedura penală.”⁸

Aceeași soartă o aveau în situații similare și reprezentanții minorităților naționale din anumite regiuni ale Rusiei. Această practică continuă și la etapa actuală, structurile de forță comit abuzuri față de această categorie de persoane, învinuindu-i de lipsă de patriotism față de țara mamă Rusia. Asemenea cazuri, ce au șocat populația, au avut loc în satul Rojdestveno din regiunea Tver, cu implicarea angajaților Detașamentului cu Destinație Specială „OMON” care au aplicat abuziv forța fizică și au torturat oameni, același lucru s-a repetat și în alte localități: „O operațiune ce a urmărit scopul de a insufla frica în locuitorii orașului Blagoveșcensk (Başkortostan) și în satele din suburbie, a avut loc în perioada 10-14 decembrie 2004. Conform materialelor publicate de „Новая газета”, în timpul operațiunii au fost reținute în jur de 500-1500 de persoane, printre care femei, bărbați și minori, inclusiv persoane cu dizabilități. În total, 2,5% din populația orașului au fost bătuți și supuși torturii. Unii dintre aceștia au devenit invalizi... Locuitorii orașului după acțiunile umiltoare, violența și cazurile de viol care au avut loc au fondat o mișcare pentru lupta împotriva torturii și a acțiunilor abuzive ale angajaților organelor afacerilor interne în timpul așa-numitelor filtrări a cetățenilor, înaintând o petiție către toți oamenii ce trăiesc în Rusia.... „Noi suntem la fel fără drepturi, ca și voi. Autoritățile declară că exagerăm atunci când ne plângem că am fost bătuți, umiliți, torturați, invocând că toate incidentele au avut loc doar din vina noastră... În realitate printre victime sunt foști pușcăriași și oameni liberi, protestatari și trecători, bărbați și femei, bătrâni și minori. Am fost umiliți, au avut loc cazuri de viol... Violența fără limite a miliției în orașul nostru a fost un punct de pornire pentru astfel de acțiuni în alte regiuni ale Rusiei... Criminalii în uniforme de miliție și cu cagule pe cap au spus că acțiunile lor au fost petrecute conform unor ordine și instrucțiuni secrete. Aceste documente, pentru ei, sunt mai presus decât legea... Noi deja nu mai credem în autorități și nici în justiția rusă. Noi avem încredere doar în forțele proprii și contăm pe ajutorul reciproc al celor care au fost în situația noastră de neînviat.”⁹

Atât victimele cât și martorii declarau că angajații MAI au comis crime împotriva persoanelor nevinovate, purtând cagule pe cap, pentru a nu fi identificați și trași la răspundere penală. Autoarea Iu. Korabelnikova, studiind materialele anchetei cu privire la evenimentele din or. Blagoveșcensk, precum și din satul Rojdestveno, regiunea Tver, a înaintat următoarele propuneri: „Să fie întreprinse măsuri urgente pentru a interzice folosirea abuzivă a cagulelor de către miliția de ordine publică. De elaborat acte normative care vor reglementa strict situațiile când astfel de echipamente pot fi folosite de lucrătorii de miliție. În caz contrar, în Rusia permanent vor avea loc incidente cu impact negativ asupra imaginii organelor de menținere a ordinii publice.”¹⁰

⁸ Cialidze V. Ugolovnaia Rossia. „Terra”, Moscova, 1990, p. 25.

⁹ Массовое избиеение в Благовещенске // ru.wikipedia.org

¹⁰ Корабельникова Ю.Л. Взаимодействие уполномоченного по правам человека в Российской Федерации с органами внутренних дел по обеспечению прав и свобод человека и гражданина. În: Бутылин В.Н., Мулукае Р.С. Гончаров И.В. Демократия и безопасность государства: правовые, исторические и социальные аспекты. Сборник научных трудов, Москва, 2008, p. 223-224.

Mulți angajați ai subdiviziunilor MAI al Federației Ruse după participarea la „operațiuni speciale” în Cecenia, Abhazia, Georgia etc., întorcându-se acasă au creat probleme considerabile membrilor de familie: „Unul dintre milițienii detașamentului cu destinație specială OMSN pe nume S. menționa că după întoarcerea din misiune, dacă din întâmplare, un om necunoscut îi făcea observație, el avea dorința de a-l lovi... Soția unui alt angajat al OMSN cu numele J. consideră că întorcându-se din deplasare soțul ei manifestă un comportament neadecvat, nu poate vorbi normal cu fiul lor, și în general se comportă altfel.”¹¹ Aceste realități afectau imaginea sistemului și drept urmare, au fost puse în sarcina structurilor de propagandă din Rusia o serie de activități pentru „Formarea în societate a opiniei pozitive despre sistemul organelor de drept și rezultatele obținute în activitatea acestei structuri, precum și pentru a restabili încrederea populației față de organele afacerilor interne.”¹²

În același timp, în scopul consolidării relațiilor dintre aceste structuri și populație, conducerea Federației Ruse a luat decizia de a implica angajații și veteranii MAI în activități de educație patriotică a tinerei generații. Pentru realizarea principalelor obiective, „A fost încheiat un acord de colaborare între Consiliul veteranilor din Rusia și Departamentul pentru menținerea ordinii publice a MAI al Rusiei cu privire la participarea organizațiilor de veterani la procesul de educație a minorilor delincvenți. În planurile întocmite sunt incluse activități de educație patriotică... O atenție deosebită în acest sens organizațiile de veterani acordă comemorării angajaților căzuți la datorie... Numele lor le poartă 23 de străzi din ținutul Altai. În Kabardino-Balkaria numele angajaților căzuți în timpul respingerii atacului armat din or. Nalcik de pe 13-14 octombrie 2005 le poartă cinci străzi și o școală. În Republica Cecenă sunt edificate 9 complexe comemorative cu numele a peste 400 de angajați ai MAI ce și-au pierdut viața.”¹³

Astfel, unii militari și angajați ai organelor afacerilor interne care au comis crime în timpul acțiunilor militare în anumite regiuni ale Rusiei au ajuns pe lista eroilor. Acest lucru de multe ori a stârnit revolte în rândul reprezentanților minorităților naționale. Multe familii s-au adresat la CEDO pentru a-și revendica drepturile: „În cererile depuse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pe linia MAI al Rusiei, mai des se regăsesc următoarele încălcări: aplicarea torturii, bătăi, aplicarea ilicită a forței fizice, neacordarea ajutorului medical persoanelor reținute pentru presupuse acte infracționale; reținerea fără teme și detenția în condiții inumane... condamnarea persoanelor în baza probelor obținute prin căi ilicite (aplicarea metodelor pentru provocarea la crimă); încălcarea dreptului la viața privată, percheziții ilicite etc... moartea oamenilor în timpul desfășurării operațiunilor antitero pe teritoriul Republicii Cecene...”¹⁴ Se știe că un număr mare de etnici ceceni au fost omorâți de trupele ruse în timpul acțiunilor militare din perioadele 1994-1996 și 1999-2000, alții au părăsit propriile case și s-au refugiat în țări străine pentru a-și salva

¹¹ Смирнов В.Н., Бабкин А.В. Процесс психологической реадaptации сотрудников специальных подразделений органов внутренних дел как научно-практическая проблема. Труды Академии Управления МВД России. N 3(15) сентябрь 2010, p. 73.

¹² Образцов А.В. Перспективы развития правоохранительной системы Российской Федерации. Труды Академии Управления МВД России. N 4(12), декабрь, 2009, p. 9.

¹³ Бурькин В.М. Об опыте работы ветеранских организаций по патриотическому воспитанию сотрудников органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, N4(12) Москва, декабрь, 2009, p. 78.

¹⁴ Степкин Е.Ю. К вопросу о роли международного права в управлении органами внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России. N 4(12), декабрь, 2009, p. 54-55.

viața. Însă, pe parcursul anilor, propagandiștii ruși au falsificat adevărul istoric, editând noi manuale de istorie în care fără temei este glorificată armata rusă. Trebuie să precizăm că și până la etapa actuală tinerii sunt educați în baza acestora. Pe acest fundal, un șir de organizații de veterani ai structurilor de forță implicate în procesul de educație militaro-patriotică au sarcina de a propaga militarismul rus. Cu regularitate sunt prezentate rapoarte voluminoase despre pretensele succese obținute la acest compartiment, urmărind scopul de a estompa neregulile existente.

În unul din articolele sale, autorul rus V. Burîkin relatează că „În Republica Daghestan se desfășoară anual festivalul „Salutăm Victoria” și alte evenimente cultural-sportive consacrate educației patriotice... Foarte activ consiliile veteranilor și angajați ai MAI al Rusiei desfășoară lucrul educativ cu tineretul studios. Sunt bine cunoscute în toată Rusia reuniunile organizațiilor patriotice care au loc în cadrul Liceului de miliție de pe lângă Direcția Afacerilor Interne al ținutului Perm. Activ lucrează organizațiile de veterani în colegiul de miliție din orașul Moscova, în școlile suvoroviste din Petersburg și Novocerkassk, în clasele juridice ale școlilor generale. Organizația de veterani a aparatului Central al MAI al Rusiei patronează un număr mare de școli din or. Moscova.”¹⁵

Păstrând același stil, V. Burîkin adaugă la cele raportate că „La inițiativa organizațiilor de veterani din MAI se desfășoară lucrul pentru participarea veteranilor la procesul de educație a unei categorii deosebite de minori și tineri. Este vorba de copiii vagabonzi și delicvenți juvenili. Pentru realizarea acestei misiuni nobile sunt implicați circa 14,1 mii de veterani. În ultimi ani numărul lor a crescut cu 45%. Consiliul coordonator al organizațiilor de veterani ai afacerilor interne și al trupelor de interne din regiunea federală Extremul Orient a luat decizia de a identifica soluții pentru coordonarea participării veteranilor la lucrul educativ cu delicvenții juvenili pe teritoriul regiunii. 580 de veterani ai miliției din or. Tula și-au asumat patronajul asupra 1500 de minori dificili... Veteranii acordă asistență la 363 de consilii de prevenție de pe lângă instituțiile de învățământ. Consiliul veteranilor ai afacerilor interne și ai trupelor de interne din regiunea Kurgan cu regularitate acordă ajutor casei de copii din or. Kurgan. O experiență bogată au acumulat veteranii Direcției Afacerilor Interne din regiunea Voronej și ai organizației din orașul Moscova. Per total, în Federația Rusă 100,5 mii de copii se află sub patronajul veteranilor.”¹⁶

Evaluând rezultatele obținute în baza acestor activități, am confruntat raportul de mai sus cu datele statistice publicate de alți autori ruși. În baza investigațiilor am constatat că majoritatea activităților se desfășoară formal. Totodată, după cum am mai menționat anterior, la aceste ore se instigă la ură față de reprezentanții altor popoare și se propagă războiul. Din această cauză, a crescut numărul infracțiunilor comise de minori din motive de ură națională. Criminologii ruși au început să bată alarma cu privire la faptul că „unele grupări neformale de minori formate pentru a promova modul sănătos de viață și activități cu caracter patriotic participă la acțiuni ilicite. Membrii acestor grupuri, care la prima vedere nu se deosebesc cu nimic de microbiști, fani ai unor cluburi sportive, în ultimii ani au început să formeze grupări de tip nou, care se constituie în baza urii rasiale și promovării ideilor naționaliste. Evident, nu putem afirma că asemenea organizații nu au existat și în alte perioade ale istoriei noastre, însă amploarea cu care se mărește numărul grupărilor, care insultă, săvârșesc acțiuni violente și omoară persoane de altă naționalitate, în

¹⁵ Бурькин В.М. Оп. cit, p.78-79.

¹⁶ Ibidem.

condițiile Rusiei multinaționale ne îngrijorează profund.”¹⁷

Un număr mare de minori, care participă la cursurile de educație militaro-patriotică, consideră că-și demonstrează devotamentul față de poporul rus săvârșind în grup crime motivate de ură națională. Drept dovadă a celor relatate vine materialul publicat de autorul rus A. Artemiev, care analizând datele statistice a constatat că „în țară, îndeosebi în rândul tineretului, se profilează naționalismul agresiv. Doar în anul 2009 în Rusia din motive de ură rasială au fost înregistrate circa 200 de atentate asupra vieții și sănătății cetățenilor străini, fiind omorâți zeci de oameni și rănite sute de persoane. Sub lozinci naziste se formează grupări active, în care viziunile xenofobe sunt prezentate ca „patriotism”. În februarie 2010 în instanța de judecată a or. Moscova pe banca acuzaților au ajuns 12 inculpați ce făceau parte dintr-o grupare naționalistă „Lupii albi” care au comis 11 omoruri și o tentativă de omor din motive de ură națională.”¹⁸

Menționăm că art. 63 din Codul penal al Federației Ruse definește circumstanțele agravante, iar „În conformitate cu art. 151 CPP FR cercetarea prealabilă, în baza prevederilor art. 282 CP FR „Incitarea la ură sau dezbinare, precum și lezarea demnității umane” este desfășurată de regulă de anchetatorii procuraturii.”¹⁹

Cercetând un amplu volum de materiale, observăm că mulți autori consideră că unele infracțiuni au fost săvârșite de adulți, care intenționat au transferat vina pe minori, pentru a se eschiva de la pedeapsă. După cum afirmă B. Lelekov, „Minorii deseori își asumă vina pentru crimele ce nu le-au săvârșit, conținând pe susținerea morală sau materială a complicilor adulți sau din cauza că se tem de răfuială.”²⁰ Criminologii ruși au constatat că în acest scop sunt selectați de regulă minori ce nu au atins vârsta de 16 ani pentru că aceștia, „conform prevederilor CP al Rusiei, pot fi atrași la răspundere doar în baza componentei a 20 de infracțiuni din 277 articole ale Părții speciale a Codului penal...”²¹

Nici la etapa actuală, nivelul criminalității în Federația Rusă nu a scăzut, iar printre victime în continuare se regăsesc mulți cetățeni străini. Reiterăm că naționaliștii promovează consecvent ideea că populația din țară este afectată de sărăcie și corupție din cauza emigranților, afirmație ce nu corespunde realității. Studiind evoluția evenimentelor, autorul O. Klușin prezintă următoarele date statistice cu privire la prezența reprezentanților altor etnii pe teritoriul Federației Ruse: „În comparație cu anul 1989, în țară a crescut numărul etnicilor armeni, inguși, azeri de 1,9-2,1 ori; kurzi, arabi, tadjici, sârbi de 1,2-4,2 ori; turci, indieni, chinezi de 6,7-9,3 ori; vietnamezi, puștu de 10 ori. În același timp, a scăzut numărul ucrainenilor, belarușilor, germanilor, evreilor, finlandezilor, etnicilor din țările baltice de 1,5-2,5 ori... La etapa actuală, în Rusia s-au format mari diaspore ale azerilor, tadjicilor, moldovenilor, armenilor, georgienilor, chinezilor, indienilor și turcilor.”²²

Același autor atenționează că „În legătură cu problemele de ordin economic are loc

¹⁷ Иванцов С.В., Калашников И.А. Организованность как криминологическая особенность преступности несовершеннолетних. Вестник Воронежского института МВД России №4. 2010, p.135.

¹⁸ Артемиев А.А. Феномен насилия и его влияние на подростка. Труды Академии Управления МВД России. № 3(15), сентябрь 2010, p.102.

¹⁹ Киреев М.П. Противодействие экстремизму в современной России и задачи органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, №2(10), Москва, июнь 2009, p. 96.

²⁰ Лелеков В.А. Спичкин М.Ю. Механизм формирования и криминологические особенности личности несовершеннолетних, совершивших преступления корыстно-насильственной направленности. Вестник Воронежского института МВД России №4. 2010, p. 132.

²¹ Ibidem, p. 131.

²² Клушин О.З. Проявления агрессивности в среде функционирования органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, №2(10), Москва, июнь 2009, p.102.

politizarea excesivă a populației... în calitate de forțe politice semnificative apar o mulțime de organizații sociale: partide, mișcări, fonduri, asociații, grupuri neformale, secte religioase. La 14 martie 2009, în or. Moscova a avut loc un miting cu genericul „Ziua furiei poporului”. Au participat reprezentanți a circa 30 de organizații, cum ar fi Frontul de stânga mișcarea „Tigrul”, la care s-au alăturat apărătorii valului de Crimeea, mișcarea în apărarea pădurii din Himki. În or. Vladivostok și S. Petersburg au desfășurat mitinguri organizațiile de automobiliști. Însă cele mai periculoase pentru populație sunt organizațiile de tineret care sub colorit politic manifestă comportament deviant – skinheads, neonaziștii, precum și unele culte religioase. Conform datelor biroului pentru drepturile omului din or. Moscova, în țară activează peste 240 de organizații de orientare extremistă.”²³

Sunt și autori, printre care Iu. Lealekin, care își exprimă îngrijorarea cu privire la prezența unui număr mare de emigranți chinezi în Federația Rusă: „Trebuie să recunoaștem că există pericolul expansiunii chineze, fluxul de chinezi în țară este concomitent și pericol, și necesitate pentru Rusia. Problema chineză nu este una regională, ci națională, obligându-ne să elaborăm o strategie în acest sens... Din punct de vedere al securității țării și pentru a proteja independența teritorială a Rusiei, e necesar de „deschis ușile” chinezilor în partea de vest a țării, creând condiții pentru repartizarea lor uniformă pe teritoriul Rusiei și de a evita concentrarea doar în Extremul Orient și mai ales pe teritoriul slab dezvoltat al Siberiei. Așadar, în paralel cu chinezii aceste regiuni trebuie populate cu vietnamezi, coreeni și posibil emigranți din India și țările Africii, pentru a evita populația lor excesivă de către un grup etnic distinct.”²⁴

Un alt autor rus, O. Stepanov, isteriza publicul în anul 2009, precum că viața rușilor se va înrăutăți brusc dacă Ucraina aderă la NATO: „Astăzi, paradoxal, dar Ucraina a devenit pentru noi cea mai mare durere de cap. Zbigniew Brzezinski în stilul lui sincer a spus într-o discuție că Rusia împreună cu toate fostele republici ex-sovietice, dar fără Ucraina – nu va fi o țară măreață, doar împreună cu Ucraina acest lucru se va întâmpla. Dacă citiți ceea ce scriu experții și politicienii occidentali care ademenesc Ucraina în NATO, nu este greu de înțeles scopul urmărit: primind Ucraina în NATO, se poate pune punct o dată și pentru totdeauna pe „viitorul Rusiei”, pentru că se va bloca proiectul de „renaștere a imperiului Rus”... Ucraina în NATO nu înseamnă doar ruperea ei de la Rusia și de la rădăcinile ei istorice. Noi suntem conștienți că o mare parte a arsenalului nostru de rachete balistice care formează potențialul nostru nuclear au fost fabricate în Ucraina și reprezentanții întreprinderilor producătoare deserveșc astăzi unitățile noastre de rachete strategice ce se află în stare de alertă. Cum credeți dumneavoastră, vor continua acești specialiști să deserveșc rachetele Rusiei dacă Ucraina va deveni membră a NATO și dacă da, atunci cum? Cred că e foarte simplu să deducem că scutul nostru de rachete nucleare va slăbi considerabil, în condițiile în care Rusia vizibil rămâne în urma occidentului la alte categorii de arme.”²⁵

De menționat că și în Federația Rusă, există savanți care au publicat articole științifice cu privire la adevăratele probleme ce împiedică procesul de dezvoltare a țării. Printre

²³ Ibidem, p. 103.

²⁴ Лялякин Ю.А.. Влияние внешней миграции на безопасность государства: политико-правовые аспекты. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009, p. 122-123.

²⁵ Степанов. О.А. Концепция эффективного государства и участие в ее реализации органов внутренних дел на современном этапе. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009, p. 203-204.

aceștia se regăsește Iu. Kostin care afirmă următoarele: „Cu părere de rău, pașii modești pe care țara noastră i-a făcut spre o societate liberă, democrată, precum și pentru a apăra drepturile și libertățile omului, s-au dovedit a fi o perdea de fum care acoperă corupția, criminalitatea și imoralitatea. Mai grav e că în atare situație unele grupuri controversate întreprind acțiuni pentru a prezenta în altă lumină valoarea normelor morale și a normelor de drept, care tradițional pentru cetățeni noștri au fost expresia datoriei civice, onoarei, demnității, și respectării legilor statului.

„N-a fost prins – deci nu e hoț!”, iată lozinca stăpânilor contemporani ai Rusiei. Unii oligarhi, bancheri și demnitari de înalt nivel ar fi putut fără frică să parafrazeze această zicală în „A fost prins – dar nu-i hoț!”. Pentru că justiția noastră este „cea mai umană”, „care nu a depistat componenta de infracțiune” în acțiunile lor criminale... Astfel, expresiile „drepturile omului”, „stat de drept”, se transformă în cuvinte goale care nu au nicio valoare în viața reală, situație ce cu părere de rău s-a repetat de multe ori pe parcursul istoriei noastre... Stat de drept – este un titlu înalt, care nu poate fi atribuit unei țări incapabile să asigure condiții demne de trai cetățenilor săi.”²⁶

Evident că în situația descrisă de Iu. Kostin, tinerii din Federația Rusă încep să imite adulții conform unor noi criterii: „În „portretul pozitiv” se regăsesc trăsături, care nu au nimic comun cu norma morală și cu respectarea normei de drept... Comportamentul deviant devine pentru minor un mijloc de a se afirma...”²⁷

Astfel, constatăm că procesul de educație în instituțiile de învățământ din Rusia se desfășoară pe fondul unei crize profunde spirituale, morale și culturale a personalității, fapt care agravează și mai mult starea de lucruri. În baza cercetărilor desfășurate, autorul Iu. Iakușev afirmă că „Evenimentele ce au avut loc în Federația Rusă au produs mari schimbări în societate. Cel mai mult a fost afectată generația tânără, care s-a implicat masiv în activități criminale. Mulți minori au ajuns pe banca acuzaților. În timpul realizării unui sondaj s-a constatat că majoritatea minorilor delicvenți au ajuns în detenție pentru săvârșirea unor infracțiuni grave, cum ar fi furturi din apartamente, jafuri, atacuri tâlhărești. Crește constant numărul crimelor comise de minori în stare de ebrietate alcoolică și narcotică.”²⁸

Un alt factor, care a influențat creșterea numărului de infracțiuni comise de minori este dezamăgirea cu privire la valorile familiei. Copiii „au pierdut încrederea în lumea maturilor.”²⁹ Se știe că „Un mediu dezorganizat blochează orice efort al pedagogilor de a asigura calitatea lucrului educativ.”³⁰

Astfel, „În anii 2009-2013, în Federația Rusă organele de drept investigând dinamica criminalității au constatat date șocante cu privire la omor intenționat (de exemplu, omor la comandă a părinților, fraților, surorilor, care erau finanțate de copii minori), vătăma-

²⁶ Костин. Ю.В. Нравственно-правовые аспекты модернизации политической системы современной России и безопасность государства. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В.. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009, p. 114-115.

²⁷ Руднева Н.В. Информационный аспект духовно-нравственной модернизации правовой культуры молодежи. Вестник Воронежского института МВД России №4. 2010, p. 193-194.

²⁸ Якушева Ю.И. Семейное неблагополучие как фактор формирования личности несовершеннолетнего преступника. Международная научно-практическая конференция: Обеспечение законности и правопорядка в странах СНГ. Часть 1, Воронеж, 2009, p. 341.

²⁹ Антонян Ю.М. Преступность среди женщин. Москва „Российское право”, 1992, p. 99.

³⁰ Лебедев И.М. Развитие воспитательной среды образовательных учреждений МВД России как условие и средство эффективности воспитательной работы с личным составом органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России. N 3, 15 сентябрь 2010, p. 66.

rea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății (de exemplu, bătaia în grup a unui om, provocând din imprudență moartea lui), violuri și acțiuni violente cu caracter sexual (de exemplu, când minorii comit asemenea acțiuni împotriva copiilor, care sunt elevi în școala generală) etc.”³¹

E necesar să amintim că din cauza politicii dublelor standarde mulți tineri manifestau comportament deviant și în epoca comunistă. Analizând situația, autorul sovietic K. Igoșev scria: „Considerăm că neajunsurile educației în școală se manifestă prin faptul că majoritatea adolescenților delicvenți consideră că vitejia, bărbăția, puterea de voință etc. nu au nicio legătură cu disciplina, cultura conduitei, amabilitatea și modestia. Ei percep disciplina ca umilință, purtarea exemplară ca fandoseală, amabilitatea ca timiditate, modestia ca îndobitocire și lipsă de încredere în sine. Din această cauză ei tind să demonstreze că sunt neînfricați, au putere de voință pe care o manifestă prin comportament cinic și brutal, care cu părere de rău nu este dezaprobat de ceilalți elevi din școală.”³²

La etapa actuală, printre victimele delicvenței juvenile ajung și cadrele didactice din școli: „Pe 29 martie 2010, la MAI a Rusiei sub președinția ministrului Afacerilor Interne, R. Nurgaliev, a avut loc ședința Comisiei guvernamentale pentru apărarea drepturilor minorilor. În cuvântarea sa, R. Nurgaliev a atras atenție comisiei la incidentele cu implicarea copiilor, înregistrate pe parcursul anului. Totodată, a oferit informații cu privire la un caz care a avut loc în școala din or. Șelehov, regiunea Irkutsk, unde elevii o perioadă îndelungată de timp, fără a fi pedepsiți, își băteau joc de învățătoarea de cultură fizică în vârsta de 73 de ani. Actele de violență se filmau și se postau pe internet. Acest caz ieșit din comun denotă faptul că învățătorii și alte persoane responsabile de procesul educativ și de prevenirea delicvenței juvenile manifestă indiferență și nu se implică să stopeze și să prevină astfel de acțiuni ilicite.”³³

Merită a fi remarcat că acest exemplu nu este unic în școlile din Federația Rusă. În majoritatea instituțiilor de învățământ se exercită presiuni psihologice asupra unor profesori, precum și asupra elevilor aflați în situații de risc. Deseori problemele vin chiar din partea persoanelor responsabile de siguranța copiilor: „Un mare neajuns al sistemului contemporan de educație îl are atitudinea formală față de procesul de selectare și verificare a cadrelor angajate în instituțiile de învățământ. Este vorba de învățători, educatori, precum și de alți specialiști implicați în petrecerea orelor de creație a copiilor. Drept rezultat, în instituții de învățământ pătrund oameni care fac abuz de alcool, consumă droguri, manifestă comportament imoral. Unii dintre ei folosindu-se de vulnerabilitatea copiilor, îi manipulează pentru a le câștiga încrederea și îi abuzează sexual. Astfel, cet. F., lucrând director de școală, încălca disciplina, consuma abuziv băuturi alcoolice. Din aceste motive conducerea a fost nevoită să-l elibereze din funcție, transferându-l să lucreze în calitate de director al unei școli-internat din raionul vecin. Fiind la locul nou, a fost tras la răspundere penală (Dosarul N 122345, anul 2004//Judecătoria raionului Volsk, regiunea Saratov) pentru raport sexual cu o elevă de 14 ani din școala-internat pe care o conducea.”³⁴

³¹ Польшиков А.В., Буслев М.М. Правовое положение несовершеннолетних в сфере уголовно-правовых отношений. Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних. În: Анисимов А.А. и др. Правовые основы безопасности семьи и несовершеннолетних. Воронеж, 2013, p. 119-120.

³² Игошев К.Е. Опыт социально-психологического анализа личности несовершеннолетних правонарушителей. Москва, 1967, p. 35

³³ Артемиев А.А. Op. cit., p. 102.

³⁴ Гревнова И.А., Панова Ю.А. Некоторые вопросы противодействия сексуальному насилию. În: Ситковский А.Л., Лесников Г.Ю. и др. Преступность и общество. Сборник научных трудов. Москва, 2009, p. 77-78.

Cazuri șocante au fost mărturisite și de alte persoane ce au fost internate în orfelinate, iar ulterior abuzate sexual în familia care i-a adoptat. Un exemplu ne oferă cunoscutul criminolog Iu. Antonean: „Cetățeanca P. are 25 de ani, de patru ori a fost condamnată pentru furt; la vârsta de 4 ani, mama ei a fost condamnată, ea nu ține minte pentru care faptă și nu poate să-și amintească cum arăta mama, despre care până nu de mult nu avea nicio informație. A căutat-o mult timp și tocmai cu două zile înainte de discuția noastră a primit de la ea o scrisoare cu fotografie. Din conținutul scrisorii a aflat că mama în repetate rânduri a fost condamnată la pedepse privative de libertate. Cine e tatăl ei, P. nu știe, nu l-a văzut niciodată și nu știe nici numele lui. După arestul mamei, sora ei a internat fetița în orfelinat, de unde ea a fost adoptată de o familie, după cum povestește P. despre noii părinți: „mama adoptivă era lucrător de partid, un om foarte sever, iar el – un bețiv. Mama adoptivă nu consuma deloc alcool. El „când era în stare de ebrietate, o fugărea „, îmi cădea și mie din întâmplare câte o lovitură. Uneori ne gonea în stradă”. Începând din clasa a cincea, P. fugea de acasă din cauza atitudinii severe a mamei adoptive. De la vârsta de 6-7 ani a început să fure, dar nu hrană, ci lucruri, din cauza că era alungată din casă fără haine. În prima perioadă fura de la rude, ulterior de la alte persoane. Câte furturi a săvârșit nu mai ține minte. Din spusele lui P., ea a fost violată de tatăl adoptiv și a născut o fetiță. La scurt timp a fost condamnată pentru furt, iar mama adoptivă a internat copilul ei în orfelinat. Unde e copilul, la moment P. nu știe. După ce a fost arestată a început să mențină legături cu criminalii, împreună cu ei a săvârșit alte furturi. În această perioadă a fost concubina lui D., de la care a născut încă doi copii. Unde este primul ea nu știe, iar al doilea care e mai mic se află în colonia pentru minori, în care și ea pe timpuri a executat o pedeapsă. D., din spusele lui P. e criminal profesionist, hoț și traficant de droguri, la etapa actuală se află în detenție. La moment ea execută o pedeapsa pentru că a furat în tren bani și lucruri de preț ce aparțineau unor pasageri.”³⁵

Și astăzi, în Federația Rusă există un număr mare de copii orfani. În anul 2011, autoarea N. Popova scria: „Pentru nimeni nu e secret, că în ultimii ani în Rusia, în contextul situației instabile, se atestă creșterea constantă a numărului de copii-orfani și copii rămași fără îngrijirea părinților (731 de mii). Statul și societatea trebuie să acorde o mai mare atenție categoriei de copii vulnerabili, din care fac parte copiii cu dizabilități (587 de mii) și copiii din categoria social vulnerabilă (676 de mii)... Doar puțini copii au rămas fără îngrijire din cauza decesului părinților. Ceilalți sunt din categoria așa-numiților „orfani sociali”, care se află în situația orfanilor, în timp ce părinții lor sunt în viață; de remarcat că numărul acestor copii crește constant. În realitate Rusia ocupă primul loc în lume după numărul de orfani, înregistrați la fiecare 10 000 de copii.”³⁶

Din afirmațiile autorului A. Artemiev reiese că „La etapa actuală în Rusia locuiesc tot atâția copii vagabonzi câți erau înregistrați în primul an după al Doilea Război Mondial. În acest context este necesar de creat centre de triere, cu sarcini de resocializare a delicvenților juvenili... În primul rând este nevoie de soluționat problemele de ordin socio-economic. De ridicat calitatea nivelului vieții și a nivelului de educație și cultură, de a garanta apărarea drepturilor fundamentale ale omului. E necesar de reformat legislația în conformitate cu normele internaționale, de creat centre de criză pentru acordarea

³⁵ Анто́нян Ю.М. Оp. cit., p. 75.

³⁶ Попова Н. citată de Lelekov V. și Dobrosoțkaia Iu. În: Лелеков В.А., Добросоцкая Ю.П. Проблемы социальной адаптации выпускников детских домов и школ-интернатов как криминогенный фактор. Вестник Воронежского института МВД России. N. 2, 2011, ISSN 2071-3584, p. 119.

asistenței necesare acestei categorii de minori.”³⁷

Din cele relatate, constatăm că sistemul de educație existent nu le asigură elevilor internați în orfelinele din Rusia deprinderile necesare de viață. În anul 2011, „a fost desfășurat un sondaj de opinii în rândul angajaților Școlii-internat Nr.1 din or. Voronej pentru copii orfani și copii rămași fără îngrijire. Drept rezultat s-a constatat că 39,5% din persoanele chestionate consideră că elevii se confruntă cu mari probleme după ce absolvă școala-internat și nu se pot adapta la condițiile vieții. Astfel, 37,1 % din experți consideră că anume din această cauză crește numărul infracțiunilor comise de orfani. În baza investigațiilor s-a constatat că după un an de la absolvirea școlii-internat 20% din absolvenți devin infractori, 30% ajung boschetari, 10% se sinucid.”³⁸

În același timp, mulți savanți criminologi menționează că în Legislația Penală a Federației Ruse există suficiente norme juridice menite să protejeze familia și minorii: „Amintim că în CP FR capitolul 20 este consacrat protecției familiei și minorilor (intitulat „infracțiuni contra familiei și minorilor”), care prevede pedepse pentru următoarele infracțiuni: art.150 - Atragerea minorilor la activitate criminală; 151 - Atragerea minorilor la activitate antisocială; art.1511 - Comercializarea către minori a produselor alcoolice(această normă este introdusă prin Legea Federală a FR de la 21 iulie 2011 N253-FZ); art.153 - Substituirea copilului; art.154 - Adopția ilicită, art.155 - Divulgarea secretului adopției; art.156 -Neîndeplinirea obligației de educație a minorului; art.157 - Eschivarea de la acordarea surselor financiare pentru întreținerea copiilor sau a părinților inapți de muncă.”³⁹

Aplicarea defectuoasă a legii este un alt motiv din cauza căruia mulți elevi ajung victime ale bullyingului și ale diferitelor forme de violență în școlile din Rusia, unde și la etapa actuală se percep taxe de protecție de către anumite grupări de delicvenți, care nu sunt deranjați de poliție. Situația poate fi schimbată doar cu implicarea activă a cadrelor didactice, părinților, tutorilor, persoanelor implicate în așa-numita educație patriotică, precum și a organelor de drept, care au obligația de a interveni conform procedurilor stabilite în situațiile de risc, garantând un mediu educațional sigur pentru elevi. Totodată e necesar de acordat mai multă atenție procesului de formare a conștiinței civice și juridice a elevilor, oferindu-le cât mai multă informație despre valorile morale, despre drepturile și libertățile lor.

În timpul investigațiilor am constatat că la lecțiile de limba și literatura rusă se desfășoară activități destinate educației militaro-patriotice. În cadrul acestor ore, elevii prezintă eseuri pe marginea calendarului evenimentelor istorice importante. Un număr mare de evenimente din calendar sunt consacrate epocii comuniste, între care: „7 noiembrie 1941, ziua desfășurării paradei militare în Piața Roșie din orașul Moscova, consacrată aniversării a douăzeci și patra de la marea revoluția socialistă din octombrie.”⁴⁰ Pentru a reconstitui cronica acelor evenimente, învățătorii din școli pun în sarcina elevilor misiunea de a lectura cărți scrise de autorii sovietici, ce au glorificat regimul totalitar comunist. Unul dintre acești scriitori este Mihail Șolohov, care prin povestirile sale urmărea scopul

³⁷ Артемиев А.А. Оп. cit., p. 102-103.

³⁸ Andriuhin N.G. citat de Lelekov V. și Dobrosoțkaia Iu. În: Лелеков В.А., Добросоцкая Ю.П.. Проблемы социальной адаптации выпускников детских домов и школ-интернатов как криминогенный фактор. Вестник Воронежского института МВД России. N. 2, 2011, ISSN 2071-3584, p. 120.

³⁹ Польшиков А.В., Буслов М.М. Оп. cit., p. 118-119.

⁴⁰ Власова Н.А. О сущности и формах патриотического воспитания на занятиях по русскому языку в военном ВУЗе. Вестник Воронежского института МВД России N 2/2011, p. 203.

de a prezenta în imagini pozitive bolșevicii și de a discredita oponenții lor politici, încurajând extinderea luptei de clasă chiar și în sânul familiilor din Rusia. Promovându-i opera, criticul literar român din timpul epocii comuniste, Ion Vitner, scria: „De cele mai multe ori, lupta pentru menținerea ordinii trecutului la albi, sau pentru realizarea unei noi umanități, lipsită de exploatare, la roșii, a înlocuit cu totul legăturile de sânge și de familie. Oamenii sunt dușmani, sau apărători ai aceluiași crez, ai acelorași interese sociale. Chiaburul Bodeaghin este împotriva legislației sovietice. Fiul său este comisar al detașamentului de aprovizionare, împotriva căruia s-a ridicat tatăl. Tatăl și fiul nu s-au văzut de ani de zile. Tânărul Bodeaghin îl întreabă pe bătrân: „De șase ani nu ne-am văzut, tată, și n-avem să ne spunem nimic?” Chiaburul îi răspunde: „Nu-mi ești fiu, nu-ți sunt tată. (...) Dacă n-oi muri, dacă m-o feri de prăpăd Maica Domnului, te omor cu mâinile mele ...”⁴¹ În familia: „cazacului Kramskov (Vârtejul) tatăl și doi fii, Ignat și Grigori, sunt de partea roșilor. Un alt fiu, Mihail, ofițer în Oastea Donului, este un dușman implacabil al comuniștilor. Tatăl și cei doi fii fug din cătunul aflat sub stăpânirea albilor și se înrolează în armata roșie. Prinși în cursul unei lupte, Pahomici, tatăl, și Ignat sunt împușcați din ordinul lui Mihail într-o râpă înghețată, în mijlocul urletelor lugubre ale lupilor. În Stricăciunea, chiaburul Iacov Alexeevici și Maxim, fiul lui cel mare, sunt împotriva orânduirii sovietice. Stiopca, fiul mai mic, este comsomolist și își demască tatăl atunci când acesta încercă să înșele organele de stat. Iacov și cu Maxim îlucid în mod sălbatic pe Stiopca.

În nuvela Pândarul, tatăl este alb și își chinuiește în mod bestial băieții, Feodor și Mitika, simpatizanți ai roșilor. Fiodor fuge peste Don la roșii, iar Mitika își ia lumea în cap și devine pândar într-o bostănărie. În coliba lui îl ascunde pe Feodor, rănit grav într-o luptă cu albi. Când tatăl vine pentru a pune mâna pe Feodor, Mitika îi crapă capul cu o secure...”⁴²

În continuare, același autor intervine pe marginea altor cazuri: „Înfiorătoare este drama brudarului Mikișara (Om cu familie grea). Sărac și văduv, el trebuie să hrănească o puzderie de guri. Ca țăran sărac este un simpatizant al roșilor și nu are nimic împotriva atunci când Ivan și Danilo, băieții mai mari, fug în armata acestora. El rămâne în satul stăpânit de albi, pentru că nu-și poate părăsi ceilalți șapte copii mai mici. Ivan și Danilo sunt prinși și cazacii îl silesc pe Mikișara să-i ucidă. Pentru a salva restul copiilor, brudarul execută ordinul. Una din fete, Natașka, ajunsă la 16 ani, îi spune lui Mikișara: „Mi-e silă, tată, să mănânc la masă cu matală. Când mă uit la mâinile matală și când îmi aduc aminte că tot cu mâinile astea mi-ai omorât frații, mă apucă scârba”.

Nu mai puțin teribilă este tragedia personală a mitraliorului roșu Sibalok. În momentul în care Daria, nevasta lui, naște, speriată de chinurile facerii și crezând că moare, îi destăinuie lui Sibalok că ea de fapt este o spioană a bandei albe a lui Ignatiev. Nu l-a luat pe Sibalok decât pentru a putea pătrunde în detașamentul său și a furniza astfel informații lui Ignatiev, informații menite să ducă la distrugerea detașamentului roșu. Daria naște, iar Sibalok o împușcă. Copilul este hrănit câțva timp cu lapte de iapă și încredințat apoi unui cămin de copii. Monologul lui Sibalok este tragic, în eroismul său firesc, detașat. El nu are un singur moment conștiința că a omorât pe mama copilului său. Arma sa a împușcat o trădătoare.”⁴³

Scriitorul M. Șolohov a creat personaje pe care le-a prezentat în calitate de model

⁴¹ Vitner I. Meridiane literare. București, 1960, p. 215.

⁴² Ibidem, p. 212-213.

⁴³ Idem, p. 213-214.

în lupta pentru instaurarea puterii sovietice. În realitate cititorii lui se confruntau cu o formă a pseudo-patriotismului, promovată în toate lucrările scriitorilor proletcultiști. Cărțile lor au discreditat familia și au contribuit considerabil la procesul de „spălare a creierului” a sutelor de mii de tineri, care au comis crime din motive politice. Totodată, e necesar să subliniem și faptul că ideea violenței a fost insuflată maselor de către scriitori, propagandiști și activiști la indicația liderilor regimului totalitar comunist. În viziunea autorului A. Diacenko, „„Distrugearea stereotipurilor despre familie a început încă în timpul războiului civil, când un frate mergea să-și omoare fratele, fiul, călcând în picioare sentimentele își denunță tatăl pentru a-l condamna la moarte, soția-soțul... În timpul repressiunilor devenise o regulă să denunți membrii familiei, să trădezi, să te dezici de membrii familiei. O lovitură grea institutului familiei a fost dată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial... Pe lângă aceste nenorociri, noi am trăit o perioadă când fățărnicia luase amploare și oamenii au pierdut încrederea unul în altul. Minciuna a devenit politică de stat... Era posibil oare în asemenea condiții să se păstreze valorile familiei?”⁴⁴

Aplicând cele mai odioase tactici de îndoctrinare marxist-leninistă, puterea sovietică a urmărit scopul de a lipsi popoarele din republicile unionale de identitate națională. Băștinașii au fost obligați să vorbească în limba rusă pentru a accelera procesul de rusificare. Propagandiștii în stilul specific epocii raportau că „Statul sovietic a făcut multe pentru a întări rolul limbii ruse, promovând-o la nivel mondial. În toate republicile URSS erau școli, în care instruirea se făcea în limba rusă. Din anul 1938, limba rusă a fost inclusă obligatoriu pentru a fi studiată în toate școlile altor etnii. Drept rezultat, cu fiecare an se mărea numărul persoanelor de naționalitate ne-rusă, care cunoșteau bine limba rusă.”⁴⁵

În presa timpului se publicau multiple articole despre „școlarizarea” localnicilor din teritoriile ocupate de armata sovietică, despre nivelul lor de pregătire pentru a putea lectura materialele propagandistice tipărite în limba rusă și de a participa la scrutinele electorale, rezultatele cărora erau falsificate de autoritățile sovietice. Articole cu un conținut similar se regăseau și în ziarele din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească: „La adunarea comsomolistă a satului Zărnești, raionul Cahul, a fost luată hotărârea: către data desfășurării alegerilor în Sovietul Suprem al RSS Moldovenești să fie lichidat analfabetismul consătenilor. - Drept rezultat, fiecare țăran din sat să poată citi de sine stătător numele de familie ale candidaților blocului comuniștilor, ale celor fără de partid și să-și dea votul pentru ei...”⁴⁶

Procesul de învățare a limbii ruse se realiza la comandă politică, iar organele repressive au avut indicația să monitorizeze rezultatele obținute, să identifice sabotorii și să distrugă fondul de carte românească. Paradoxal, în cadrul acestei campanii au fost confiscate de la unii comercianți și cărți tipărite în așa-numita limbă moldovenească, care au fost editate la indicația noului regim cu folosirea alfabetului chirilic, pentru a demonstra că basarabenii vorbesc o altă limbă decât românii. În nota informativă strict secretă prezentată conducerii de la Moscova, ministrul Afacerilor Interne al RSSM, generalul locotenent Tutușkin, raportând despre rezultatele obținute în combaterea criminalității, menționa că „În or. Florești a fost reținut speculantul Rîvkin Șmulî Abramovici, care cumpăra manu-

⁴⁴ Дьяченко А.П. Интердевочки в зеркале прессы. În: Хотченков Ю.М., Шмаров И.В. Проституция и преступность. „Юридическая литература”, Москва, 1991, p. 84.

⁴⁵ Введенская Л.А., Павлова Л.Г. Риторика для юристов. Учебное пособие для ВУЗов. Ростов-на-Дону, „Fenix”, 2007, p. 57.

⁴⁶ Молодежь Молдавии. 17 января, 1947 г., p. 3.

ale școlare la un preț redus și ulterior le vindea la un preț ridicat. În timpul reținerii i-au fost confiscate... 200 de caiete și 62 de abecedare în limba moldovenească.⁴⁷

Însă situația s-a schimbat radical pe parcursul următorilor ani și numărul cărților tipărite în limba moldovenească s-a mărit considerabil. La indicația conducerii politice a început procesul de traducere a lucrărilor scriitorilor ruși, printre care și cărțile lui M. Șolohov: „La traducerea lor în limba moldovenească participă Em. Bucov, A. Lupan, L. Deleanu, B. Istru, G. Meniuc, A. Lipcan... În RSSM tema reîntoarcerii la munca pașnică după Marele război pentru apărarea Patriei a fost strâns legată de cea a colectivizării în raioanele din dreapta Nistrului. De aici necesitatea de a reedita cunoscutele opere despre colectivizare, inclusiv romanul „Pământ desțelenit” de M. Șolohov.”⁴⁸

Situația în raioanele de pe malul drept al Nistrului s-a schimbat doar după destrămarea URSS, iar în instituțiile de învățământ din raioanele de est ale Republicii Moldova, subordonate regimului separatist de la Tiraspol, educația elevilor continuă să fie desfășurată în baza literaturii sovietice și a celei editate în Federația Rusă, excepție făcând liceele cu instruire în limba română. În timpul vacanțelor, un număr mare de copiii din regiunea separatistă sunt trimiși la odihnă în taberele din Federația Rusă, unde participă la activități cu caracter militar-patriotic. După cum afirma istoricul A. Petrencu, „Rusia democratică de astăzi nu s-a detașat de cea sovietică: și astăzi copiii sunt îndemnați să defileze și să interpreteze cântece militariste. Un exemplu în acest sens poate fi cântecul „Nenea Vova, suntem cu tine!” [rus.: „Deadea Vova, mî s toboi!"]. Autorii cuvintelor și melodiei sunt Veaceslav Antonov (tatăl) și Nicolai Antonov (fiul) - „adevărați patrioți ai țării noastre” (așa e scris la finalul clipului muzical).

Iată cuvintele cântecului „Nenea Vova, suntem cu tine!” (în traducere liberă): „A început secolul al XXI-lea/Globul pământesc a obosit de atâtea războaie/Populația Globului este sătulă de Hegemon [probabil sunt vizate SUA - A.P.]/Uniunea Europeană nu are o opinie /Orientul Apropiat geme de nevoi/ Președintele de peste Ocean este lipsit de putere” [probabil autorii se referă la președintele SUA, Donald Trump - A.P.]. Urmează refrenul: „Noi, însă, de la mările de nord/până la frontierele de sud/De la insulele Kurile/până la malurile [Mării] Baltice/[am vrea ca] Peste pământuri să fie pace/ Însă dacă comandantul principal/ Ne va chema la cea din urmă bătălie,/ [Atunci] Nenea Vova, noi suntem cu tine!”

Următoarea strofă: „Dacă ceea ce va moșteni/ Generația mea / Și [ea, generația mea] va da dovadă de slăbiciune/ Noi vom pierde țara. / Prietenii noștri fideli / Sunt flota și armata / memoria prieteniei/ memoria steluței roșii a bunelului” [se are în vedere steluța roșie cu cinci colțuri de pe chipiul militarilor sovietici - A.P.].

Urmează refrenul, după care ultima strofă: „Niciodată lanțul de insule [insulele Kurile]/ Nu va reveni samurailor/ (În 1945 URSS a cucerit insulele Kurile care aparțineau Japoniei. Japonezii cer returnarea a patru insule, pe care rușii nu doresc să le întoarcă. Este cauza nesemnării până azi a Tratatului de pace între FR (succesoarea de drept a URSS) și Japonia)/ Vom sta „perete” [în apărarea] capitalei chihlimbarului [adică Kaliningradului]/ Sevastopolul nostru și Crimeea/ Le vom păstra pentru urmași”/ Și acum atenție!: „În portul Patriei vom aduce Alaska [adică teritoriul SUA].”⁴⁹

⁴⁷ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103. Opis 5, Ex.60. Dosarul Nr. 4, fila 181.

⁴⁸ Varticean I., Andrunachevici V., Anestiadi V. et. al. Enciclopedia Sovietică Moldovenească, Chișinău, 1981, vol. 8, p. 434.

⁴⁹ Petrencu A. Op. cit., p. 91-92.

Acest cântec este o reflecție a politicii șovine și de expansiune, promovată de actualul regim al Federației Ruse. Intențiile sunt clare. La prima etapă să „de-ucrainizeze Ucraina”, iar ulterior să cucerească Alaska pentru a o „elibera” de americani. Aceste mesaje sunt preluate de mulți politicieni ruși, care deseori pentru a le promova folosesc un limbaj suburban, însoțit de gesturi specifice subculturii criminale, confirmând astfel atitudinea agreabilă acestei ideologii.

Totodată, majoritatea materialelor didactice, care sunt folosite la cursurile de educație militaro-patriotică în Rusia, nu au conținut științific și nu sunt purtătoare de valori morale și democratice. În manualele de istorie este denaturant adevărul cu privire la războaiele de agresiune împotriva Republicii Moldova (1992), Georgiei (2008) și Ucrainei începând cu anul 2014, care continuă și în prezent. În tot acest timp, Federația Rusă a încălcat flagrant normele de drept internațional și o serie de tratate internaționale pe care se obliga să le respecte. Mai grav e că criminalii de război sunt prezentați tinerei generații în calitate de eroi naționali. Indivizi cu trecut infracțional, întorși de pe frontul din Ucraina, manifestă comportament violent, fiind consumatori de alcool și droguri, încalcă normele de conviețuire socială și vorbesc tinerilor despre „rolul mesianic al Rusiei de a elibera Ucraina de naționaliștii ucraineni” și de a „salva” lumea rusă de presupuse pericole. Un reprezentant al așa-numiților „eroi” decorați cu distincții de război de către conducerea Federației Ruse este fostul director al studioului „Eralaş”, Ilya Belostoțki, condamnat pentru agresiune sexuală împotriva unui minor, iar „recent a fost decorat cu o medalie pentru participarea la acțiuni militare împotriva Ucrainei și eliberat de pedeapsă. Contractul cu Ministerul Apărării, Belostoțki l-a semnat în toamna anului 2023, când mai avea de executat 2.5 ani. La etapa actuală el activează în calitate de medic într-un detașament de asalt, anunță rtvi.com.”⁵⁰

Evident că mulți cetățeni din Rusia dezaprobă practica trimiterii unei astfel de categorii de criminali pe frontul din Ucraina. De remarcat că și anterior sistemul de justiție al Federației Ruse a fost criticat pentru felul cum aplică legea față de pedofili. În acest sens autorului O. Klușkin scrie că „Atitudinea sistemului de justiție din Rusia față de pedofili și infracțiunile comise de ei îi uimește pe juriștii străini. Presa europeană numește Rusia rai pentru pedofili din cauza pedepselor penale blânde aplicate acestora. Asta în condițiile când doar în anul 2008, peste 9 000 de infracțiuni privind viața sexuală au fost săvârșite asupra minorilor.”⁵¹

Se știe că infractorii eliberați din penitenciare, precum și mulți militari ai trupelor ruse ce au invadat Ucraina, comit crime cu deosebită cruzime împotriva populației civile. Unii dintre aceștia revenind acasă au continuat activitatea criminală: „Sute de infracțiuni cu violență, soldate cu 551 de morți, au fost comise din 2022 în Rusia de foști soldați care se întorc de pe frontul ucrainean, familiile și cei apropiați fiind principalele victime, potrivit unei analize recente a publicației independente ruse „Viorstka”. Cu toate acestea, pedepsele pe care le primesc, uneori limitate la închisoare cu suspendare, sunt blânde, scrie g4media.ro... În majoritatea cazurilor, victimele sunt rude ale veteranilor –soți/soții, partener/partenere, membri ai familiei, prieteni, iar crimele au loc în timpul conflictelor familiale, certurilor sau luptelor, adesea alimentate de alcool sau droguri. „Alcoolul este implicat în 64% din infracțiunile analizate”, notează publicația, care citează numeroase

⁵⁰ rtvi.point.md (accesat pe 6 mai 2024).

⁵¹ Клушин О.З. Проявления агрессивности в среде функционирования органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, N2(10) Москва, июнь 2009, p. 103.

cazuri detaliate, însoțite de mărturii ale apropiaților.... „Mai mult de o treime dintre foștii deținuți care au ucis după război fuseseră deja condamnați pentru infracțiuni similare”. Totuși, instanțele dau dovadă de clemență. În 90% din hotărârile studiate, judecătorii au considerat participarea inculpatului la război drept circumstanță atenuantă. Decorațiile militare, rănilor suferite pe linia frontului, „angajamentul în lupta de apărare a țării” sau „serviciul militar adus Rusiei” sunt invocate pentru a justifica pedepse blânde sau chiar pedepse cu suspendare.”⁵²

Reamintim că unii dintre acești veterani au fost implicați în procesul de educație militaro-patriotică a tinerilor. În timpul orelor, aceștia povesteau discipolilor despre sa-dismul cu care executau prizonierii ucraineni, prezentând aceste fapte drept acte de ero-ism. S-a constatat că printre victimele invadatorilor ruși sunt persoane civile din rândul cetățenilor străini. Presa a scris despre soarta tragică a unui polonez care nu credea că războiul din Ucraina există, și ar fi murit torturat de militarii ruși: „Potrivit publicației poloneze *Gazeta Wyborcza*, care citează un raport din 2025 al organizației ruse pentru drepturile omului Memorial și mărturii ale martorilor oculari, Krzysztof Galos, din Cra-covia, ar fi trecut granița polono-ucraineană la mijlocul lunii aprilie 2023, după care s-a deplasat în teritoriile ocupate, transmite știri.md cu referire la știrileprotv.ro... După pier-derea legăturii cu el, familia a raportat dispariția la poliție. Mult timp, soarta sa a rămas necunoscută. În ianuarie 2025, Memorial – cea mai cunoscută organizație independentă pentru drepturile omului din Rusia – a publicat un raport intitulat *Ucraina: crimele de răz-boi ale agresorilor ruși*. Raportul documentează tortura sistematică în teritoriile ocupate și în Rusia, vizând în special cetățenii străini. Printre victime se numără și un cetățean polonez care a murit la Taganrog. Un martor a relatat că Galos ar fi spus că „a călătorit prin Ucraina ca să vadă ce se întâmplă acolo, dar a făcut o greșală de drum și a ajuns la un punct de control al soldaților ruși”. Potrivit Memorial, Galos era bătut în mod regulat, în special pentru că nu vorbea limba rusă și din cauza sprijinului Poloniei pentru Ucraina. În timpul unui control, gardienii l-au bătut atât de grav încât picioarele i s-au învinețit și au început să cedeze. Krzysztof Galos a murit la mijlocul lunii iunie 2023.”⁵³

În urmă cu peste trei decenii, un alt polonez a trecut prin experiențe neplăcute, fi-înd stopat de separatiști și militari ruși la un post de control din orașul Tighina în timpul războiului de la Nistru din anul 1992: „În materialele de arhivă s-a păstrat o notă infor-mativă cu următorul conținut: „În secția afacerilor interne Bender, pe data de 25.03.92, s-a adresat cet. Gavin Z, a.n.1961, cetățean al Republicii Polonia, militar al forțelor armate poloneze, cu plângere scrisă, precum că pe data de 24.03.92 la ora 17.00, pe strada so-vetskaia în lângă piața din or. Bender, aflându-se în automobilul de marca „Volvo-7421”, a fost stopat de gardiștii RMN, care l-au escortat în statul major al gardiștilor, unde a fost ținut captiv 15 ore. Ulterior, a fost eliberat în schimbul a 4 sticle de coniac „Napoleon”, pe care el personal le-a transmis comandantului adjunct de batalion pentru lucru educativ căpitanului Serikov.”⁵⁴

Alte persoane din rândul civililor au fost mai puțin norocoase. Fiind reținute în mod

⁵² <https://protv.md/international/lista-lunga-de-violente-comise-de-soldatii-rusi-care-se-intorc-din-ucraina---2746545.html>

⁵³ știri.md (accesat pe 9 ianuarie 2025).

⁵⁴ Carp S., Condrat R. Informative tracing of ethnic Poles by Soviet repressive bodies on the territory of the Moldavian Soviet Socialist Republic. Internal Security Volume:15, No.: 2, 2023, Police Academy in Szczytno, p. 161.

abuziv, la posturi instalate nelegitim de către separatiștii tiraspoleni, au fost torturate și omorâte de către cazaci, mercenari și militari ai armatei a 14-a aflate sub jurisdicția Federației Ruse. Despre sute de conaționali de-ai noștri nu se cunoaște nimic nici la etapa actuală. Pe parcursul anilor, „a fost efectuată exhumarea a 85 de cadavre, fiind identificate doar 18, dintre care 15 au fost omorâte prin împușcare, iar alte trei prin provocarea rănilor cu cuțitul.”⁵⁵ În același timp, unii criminali considerați eroi de către separatiștii de la Tiraspol și de regimul autocrat din Federația Rusă, sunt trimiși în calitate de veterani, pentru a împărtăși experiența de luptă tinerilor din Crimeea, Donețk și Lugansk, aflate sub ocupație rusă, îndemnându-i să participe la războiul de agresiune împotriva Ucrainei. Copiii ucraineni din aceste regiuni, care nu se dezic de identitatea lor națională, sunt considerați de către ocupanți drept extremiști. Identificând diverse forme de luptă cu așa-numitul extremism, unii autori ruși consideră că „problema prevenirii manifestărilor extremiste în rândul tineretului poate fi soluționată cu succes, dacă instituțiile de învățământ vor educa generația tânără ca pe niște cetățeni ce vor locui într-o singură țară, vor face parte dintr-o singură societate, dar nu ca reprezentanți ai diferitelor minorități naționale.”⁵⁶

Alți autori se adresează serviciilor secrete din Federația Rusă, solicitându-le să cenzureze lucrările autorilor străini care ajung pe piața rusă pentru a preveni extremismul: „„La noi au ajuns învățăturile din antichitate ale filosofului și conducătorului militar chinez Sun Tzu (î.e.n.), care la moment sunt adevărate recomandări practice pentru a desfășura un război informațional: Demoralizați tot ce este bun în țară..., provocați revolte și conflicte între cetățeni..., instigați tineretul la acțiuni ilicite...”, menționează autorul A.S. Ovcinski, aceste precepte fiind folosite de extremiști pentru a manipula tineretul și de a-l atrage spre ideologia extremistă.”⁵⁷

Lucrarea lui Sun Tzu a fost cartea de căpătâi a serviciilor secrete sovietice. Și astăzi, funcționari din Federația Rusă se conduc de tacticile și strategiile militare ale generalului chinez, pentru a destabiliza situația în multe țări ale lumii din lista celor „neprietenoase” Rusiei. Studiind această carte, autorul român Alexandru Popescu menționează că: Sun Tzu enunța și principiile pentru doborârea unui regim prin desfășurarea unor acțiuni de spionaj, influențare, dintre care sunt de numit: „Discreditați tot ceea ce merge bine în țara inamicului; implicați reprezentanții claselor conducătoare ai țării inamice în afaceri dubioase; ridiculați tradițiile adversarilor. Discreditați-le luminătorii de conștiință. Tulburătoare asemănare cu acțiuni de acest fel desfășurate de-a lungul istoriei, dar și în perioada contemporană.”⁵⁸

Urmărind evoluția evenimentelor, identificăm acțiuni similare desfășurate și de serviciile secrete ruse pentru a provoca crize politice și economice în scopul subminării securității și sistemului de apărare a țărilor care condamnă războiul de agresiune declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei. Printre ținte se numără Republica Moldova. Pentru a realiza astfel de misiuni, deseori sunt folosite persoane controversate

⁵⁵ Carp S. Procesul de căutare a polițiștilor, militarilor și voluntarilor dispăruți fără veste în timpul războiului de la Nistru din anul 1992. Chișinău, 2022, p. 76.

⁵⁶ Батршина Л.Р. О мерах предупреждения проявлений, связанных с экстремизмом в молодежной среде. Труды Академии Управления МВД России. N 4(12) декабрь, 2009, p. 107.

⁵⁷ А Назаров А.И., Федотов А.Е. Оперативно-розыскная профилактика молодежного экстремизма. Международная научно-практическая конференция. „Обеспечение законности и правопорядка в странах СНГ”. Часть 1, Воронеж, 2009, p. 208.

⁵⁸ Popescu A. Academia secretelor: intelectualii și spionajul: o istorie universală. Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 29.

care au fost instruite în scop terorist în tabere speciale, organizate de serviciile secrete ruse sub masca educației militaro-patriotice. Un rol important în războiul hibrid îl au pseudo-organizațiile obștești pentru promovarea „culturii ruse”, care în realitate propagă șovinismul și manipulează populația să susțină proiectul criminal lansat de conducerea autocrată de la Kremlin privitor la renașterea URSS în hotarele fostului Imperiu Rus. Recent, un oarecare Dmitri Sorokin a declarat că „Este necesară o revoluție, ca să eliberăm Moldova, așa cum a făcut Lenin, altfel nu se poate, cu putere soft nu vom construi nimic.”⁵⁹

Dmitri Sorokin, „președintele unui așa-numit centru de prietenie și cooperare ruso-moldovenesc, a publicat un video în care ține un toast la o masă de sărbătoare, iar urarea este ca armata rusă să ajungă în R. Moldova prin Odesa. „În noul an mergem spre noi victorii, iar victoria va fi de partea Rusiei, în orice caz. Nu știm când ne vom opri, dar cred că ne vom opri undeva lângă Polonia. (...) Împreună cu Moldova, sub Rusia.”⁶⁰ Evident că autorul acestor declarații este o persoană docilă regimului autoritar de la Kremlin, care în schimbul unor beneficii de ordin material propagă războiul de agresiune.

Reiterăm că scopul urmărit de regimul autocrat de la Moscova și susținătorii lui este de a continua războiul de agresiune împotriva Ucrainei și de a ocupa pe cale armată teritoriile altor țări pentru a renaște așa-numita „măreție” a Imperiului Rus. Aceste incitări reflectă adevărul, venind în contrast cu afirmațiile idealiste ale cunoscutului istoric și scriitor rus Karamzin, autorul tratatului „Istoria statului rus” în care scrie: „Rusia fără luptă a adunat în jurul său multe popoare și a devenit multinațională.”⁶¹ În realitate, ne convingem că sub pretextul „eliberării” de sub jugul păgân, trupele ruse au folosit baioneta și au ocupat țări străine pentru a extinde teritoriul Imperiului Rus, aplicând un comportament discriminatoriu în raport cu reprezentanții popoarelor subjugate. Aceleași tratamente au cunoscut conaționali noștri după anexarea frauduloasă a Basarabiei în anul 1812: „omoruri, jafuri, violență, deposedare de bunuri, privarea ilicită de libertate etc.”⁶²

Reamintim că un adevărat dezastru a provocat și revoluția din octombrie 1917, pe care o glorifică propagandistul D. Sorokin. Drept dovadă sunt afirmațiile Nadejdei Krupskaja, celui mai apropiat om al liderului bolșevic V. Lenin, care a fost citată în una din lucrările sale de criminologul rus A. Gurov: „La noi scria N.K. Krupskaja sunt înregistrați 7 milioane de copii vagabonzi (dar câți nu sunt înregistrați!), iar în casele de copii, pot fi internați cel mult 800 mii. Unde să-i ducem pe ceilalți?”⁶³ Adevărul e că un număr mare dintre acești copii au ajuns în coloniile de reeducare prin muncă în care mulți au decedat din cauza condițiilor de detenție. Același lucru s-a întâmplat în Basarabia după reinstaurarea puterii sovietice în vara anului 1944; copiii ai căror părinți au fost arestați, ajungeau în centre de triere și în coloniile de reeducare prin muncă. Băștinașii erau reținuți de organele represive sovietice „pentru presupusă activitate contrarevoluționară, naționalism, propagandă și agitație antisovietică, pregătirea rebeliunii armate și a diversiunilor îm-

⁵⁹ <https://www.zdg.md/stiri/partizanul-nostru-moldovean-cine-este-dmitrii-sorokin-cel-care-isi-dores-te-ca-rusii-sa-ajunga-prin-odesa-in-moldova/> accesat pe 27 decembrie 2025.

⁶⁰ <https://www.zdg.md/stiri/video-in-moldova-prin-odesa-victoria-va-fi-de-partea-rusiei-toast-al-pre-sedintelui-unui-asa-numit-centru-de-prietenie-si-cooperare-ruso-moldovenesc/> accesat pe 27 decembrie 2025.

⁶¹ Карамзин Н.М. История государства российского. Издательство „Наука”, Москва, 1989. Том 1, p. 15.

⁶² Carp S., Creangă L. Crime și abuzuri comise de militarii armatei ruse în Țara Românească, Moldova și Basarabia în prima jumătate a secolului XIX. Chișinău, 2025, p.13.

⁶³ Гуров А.И. Профессиональная преступность. Прошлое и современность. Москва: Юридическая литература, 1990, 91.

potriva puterii sovietice, terorism, banditism, susținerea teroriștilor. Alții, pentru că au locuit pe teritoriu ocupat de inamic, au fost membri ai unor organizații de partid, pentru spionaj, trădare de patrie, colaboraționism, pentru sustragerea de la plata impozitelor și neîndeplinirea obligației de predare a cotei de cereale la stat, pentru că erau înscriși în lista „chiaburilor” etc.”⁶⁴ În orfeline, școli speciale și colonii de reeducare prin muncă ajungeau și copiii localnicilor care nu se deziceau de religie. Autoritățile sovietice întreprindeau toate măsurile pentru ca aceștia să fie decăzuți din drepturile părintești. În vara anului 1948, conducerea MAI al RSSM raporta că „În republică au fost identificați 91 de elevi minori, care se aflau în mânăstiri în calitate de ascultători, fapt despre care a fost anunțat sovietul de miniștri al RSSM.”⁶⁵

Pentru a preveni asemenea cazuri, instituțiile de învățământ erau impuse să propage ateismul. În unul din articole sale, autorul sovietic A. V. Tanasii scrie: „reieșind din neregulele depistate în procesul de propagare a ateismului-științific, colectivul pedagogic al școlii medii din satul Pelenia, r-l Râșcani, cu sprijinul nostru a hotărât ferm să eficientizeze procesul de educație ateistă, începând cu prima zi și terminând cu ultima zi a aflării elevului în școală.”⁶⁶ Exemplele de mai sus sunt doar câteva din multitudinea celor existente, care aduc dovezi clare ce contravin cu mesajele propagandiștilor de tipul lui D. Sorokin și alți nostalgici pentru timpurile epocii sovietice.

Camuflarea violenței prin mesaje patriotice sunt instrumente utilizate de Federația Rusă și adeptii Kremlinului din regiunile separatiste, care își doresc reconstituirea URSS prin ură și agresiune. În acest scop, începând cu anul 2000 grupuri de provocatori din rândul tinerilor „patrioți ruși” au comis crime împotriva emigranților. Mulți străini au fost hărțuiți prin intermediul rețelelor sociale. Din afirmațiile autoarei V. Burkovski: „În rețelele virtuale, pe lângă faptul că se promovează ura națională, rasială, se distribuie insulte și amenințări la adresa reprezentanților diferitelor naționalități, se mai desfășoară și „războaie virtuale”.”⁶⁷ Se știe că despre intenția de a lansa un proiect de formare a unor grupuri de tineri capabili să îndeplinească astfel de misiuni distructive, vorbea fostul ministru al apărării din Federația Rusă, Serghei Șoigu, pe care l-a citat autoarea română Olguța Dogaru în unul din articolele publicate: „suntem pe punctul de a lansa o căutare majoră de programatori și experți IT. Avem nevoie de o nouă generație de tineri care vor dezvolta știința războiului”.⁶⁸ Astfel, „Chiar dacă în Internetul rus sunt identificate o mulțime de materiale cu conținut xenofob și rasist, autorii nu sunt sancționați penal.”⁶⁹

Viziunea autoarei V. Burkovski se reliefează din lipsa de reacții a organelor de drept din Rusia în cazuri când e necesară aplicarea legii. În acest context, ea intervine cu următorul comentariu, specificând că „Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 282 Cod penal al Federației Ruse „Incitarea la ură sau dezbinare, precum și umilirea

⁶⁴ Carp S., Carp E. Tratamente inumane și degradante aplicate față de femei și minori în instituțiile de detenție din RSSM (anii 1944-1949), p. 39.

⁶⁵ Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103. Opis 6, Ex.71. Dosarul Nr. 1, vol.2, fila 113.

⁶⁶ Танасий Г.Ф. О некоторых педагогических условиях научно-атеистического воспитания учащихся. Итоговая научная конференция преподавательского состава института за 1965 год. Бельцы, 1966, p. 33.

⁶⁷ Бурковская В.А. Европейские стандарты по борьбе с ксенофобией и расизмом в интернете. În: Цепелев В.Ф., Мартыненко Н.Э., Беляева Л.И. и др. Современные проблемы уголовной политики, уголовного права, криминологии и уголовно-исполнительного права. Сборник научных статей. Москва, 2007, p. 107-108.

⁶⁸ Dogaru O. Supremția în spațiul cibernetic. Revista de investigare a criminalității. Volumul VIII-nr.1/ianuar-iunie 2015. Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 301.

⁶⁹ Бурковская В.А. Op. cit., p.110.

demnității umane”, se caracterizează prin săvârșirea publică sau prin utilizarea mijloacelor de informare în masă a unor acțiuni orientate spre incitarea la ură ori dezbinare, precum și spre umilirea demnității persoanei, în funcție de diverse circumstanțe. Astfel, plasarea pe site-uri web a informațiilor care propagă ura sau dezbinarea, justificarea genocidului și a altor infracțiuni împotriva umanității, inclusiv insulte motivate de ură națională, urmează a fi calificate potrivit alin. (1) al prezentului articol, iar amenințările corespunzătoare – potrivit alin. (2).⁷⁰ Nu s-au identificat cazuri, în Federația Rusă, care să confirme tragerea la răspundere penală a persoanelor ce difuzează mesaje ce instigă la ură. Dimpotrivă, tinerii sunt încurajați să propage războiul de agresiune împotriva Ucrainei. Drept rezultat, mii de propagandiști folosind rețelele de socializare amenință cu moartea atât etnicii ucraineni, cât și reprezentanți ai altor popoare, prioritar din țările care acordă sprijin Ucrainei, pentru a-și apăra independența și suveranitatea. Chemări similare se răspândesc și în regiunile separatiste aflate sub ocupație rusă, inclusiv în așa-numita r.m.n. În acest sens, locuitorii din raioanele de est ale Republicii Moldova trebuie atenționați că „Prin propagandă de război se înțelege răspândirea în public a unor idei și concepții în favoarea unui război, care e îndreptată spre ațâțarea spiritelor militariste, care, în ultima instanță, pot declanșa un război.”⁷¹

4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Așadar, potrivit legislației în vigoare, toți cetățenii Republicii Moldova care incită la ură și propagă războiul, sunt pasibili de pedeapsă penală. Reamintim că mulți autori ai unor asemenea mesaje sunt persoane care au făcut studiile în Federația Rusă și au petrecut vacanțele în taberele para-militare de educație „patriotică”, precum și alte categorii de persoane. Astfel, constatăm că unul din factorii care favorizează acest gen de infracțiuni este propaganda rusă ce cheamă în mod deschis la reunificarea spațiului post-sovietic prin încălcarea normelor de drept internațional și declanșarea unor războaie de agresiune. Reieșind din situația reală, considerăm necesar de a întreprinde măsuri de prevenire a unor asemenea manifestări infracționale prin blocarea activității așa-numitelor centre de cultură rusă care în realitate sunt niște nuclee de promovare a politicii de expansiune a Rusiei ce au scopul, prin acțiuni distructive, de a crea tensiuni în societate, de a provoca conflicte interetnice și de a discredita valorile europene.

Un alt factor ce contribuie la mărirea numărului nostalgicilor după regimul sovietic și a scepticilor euro integrării, ține de promovarea dublelor standarde în procesul de educare a tinerilor din Republica Moldova. Pe fondalul monumentelor lui Lenin, simbol al regimului criminal comunist, elevii din unele localități participă la ședințe festive consacrate sărbătorilor naționale. Spre regret, unele monumente au fost reinstalate la puțin timp după destrămarea URSS. În același timp, la biblioteci au fost distribuite memorii editate de către reprezentanții fostei nomenclaturi comuniste, în care autorii neagă crimele comunismului și prezintă victimele drept infractori.

În mun. Chișinău au apărut străzi ce poartă numele persoanelor implicate în autorizarea procesului de deportare a conaționalilor noștri în Siberia. Pe 2 martie, când se comemorează eroii căzuți în luptele de la Nistru din anul 1992, la Palatul Național au loc concerte distractive consacrate mărtișorului. Se știe că în epoca sovietică aceste concerte

⁷⁰ Ibidem, p. 108-109.

⁷¹ Borodac A. Op. cit., p. 26.

se organizau nu pentru a promova valorile naționale, ci în vederea împiedicării cetățenilor să consemneze sărbătorile pascale. Alternativa propusă de veteranii de război, ca ziua de 2 martie, când comemorăm eroii noștri ce au căzut în 1992 apărând integritatea teritorială și identitatea națională, să fie consemnată prin cântece patriotice, a rămas neauzită. Șirul exemplurilor de acest gen poate fi continuat. Toate aceste acțiuni și inacțiuni din partea celor responsabili de a lua decizii în domeniile respective, diminuează aspirația tinerilor pentru valorile naționale, reducând dragostea și devotamentul pentru țară, popor și cultură. În contextul modern, educația patriotică necesită implicarea instituțiilor statului prin promovarea adevărului istoric, valorilor morale și civice, păstrarea identității culturale, care au menirea de a uni cetățenii cu patria lor, interesându-i să-și aducă contribuția prin acțiuni civice, muncă cinstită, respectarea legilor, continuarea tradițiilor și semnalaarea problemelor existente în comunitate.

BIBLIOGRAFIE
BIBLIOGRAPHY

- Andriuhin N.G. citat de Lelekov V. și Dobrosoțkaia Iu. În: Лелеков В.А., Добросоцкая Ю.П. Проблемы социальной адаптации выпускников детских домов и школ-интернатов как криминогенный фактор. Вестник Воронежского института МВД России. Nr. 2, 2011.
- Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103. Opis 5, Ex. 60. Dosarul Nr. 4, fila 181.
- Arhiva MAI al Republicii Moldova. Fond 103. Opis 6, Ex. 71. Dosarul Nr. 1, vol.2, fila 113.
- Артемиев А. А. Феномен насилия и его влияние на подростка. Труды Академии Управления МВД России. Nr. 3(15), сентябрь 2010.
- Berdiaev N.A. citat de Mișcenko O.N. În: Мигущенко О.Н.. Построение среды формирования здорового правосознания граждан как одно из важных условий обеспечения безопасности Российского государства. В: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009.
- Borodac A. Manual de drept penal. Partea specială, Chișinău, 2004.
- Carp S. Procesul de căutare a polițiștilor, militarilor și voluntarilor dispăruți fără veste în timpul războiului de la Nistru din anul 1992. Chișinău, 2022.
- Carp S., Carp E. Tratamente inumane și degradante aplicate față de femei și minori în instituțiile de detenție din RSSM (anii 1944-1949).
- Carp S., Condrat R. Informative tracking of ethnic Poles by Soviet repressive bodies on the territory of the Moldavian Soviet Socialist Republic. Internal Security. Volume: 15, No.: 2, 2023, Police Academy in Szczytno.
- Carp S., Creangă L. Crime și abuzuri comise de militarii armatei ruse în Țara Românească, Moldova și Basarabia în prima jumătate a secolului XIX. Chișinău, 2025.
- Cialidze V. Ugolovnaia Rossia „Terra”, Moscova, 1990.
- Dogaru O. Supremația în spațiul cibernetice. Revista de investigare a criminalității. Volumul VIII-nr.1/ianuarie-iunie 2015. Editura Universul Juridic, București, 2015.
- <https://protv.md/international/lista-lunga-de-violente-comise-de-soldatii-rusi-care-se-intorc-din-ucraina---2746545.html> (accesat la 31.12.2025).
- <https://www.zdg.md/stiri/partizanul-nostru-moldovean-cine-este-dmitrii-soro>

- kin-cel-care-isi-doreste-ca-rusii-sa-ajunga-prin-odesa-in-moldova/ (accesat la 27.12.2025).
- <https://www.zdg.md/stiri/video-in-moldova-prin-odesa-victoria-va-fi-de-partea-rusiei-toast-al-presedintelui-unui-asa-numit-centru-de-prietenie-si-cooperare-ruso-moldovenesc/> (accesat la 27.12.2025).
- Petrencu A. Rusia, 2019: „Acesta a fost un an greu...”, ProMemoria, Chișinău, 2020.
- Popescu A. Academia secretelor: intelectualii și spionajul: o istorie universală. Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011.
- Popova N. citată de Lelekov V. și Dobrosoțkaia Iu. În: Лелеков В.А., Добросоцкая Ю.П. Проблемы социальной адаптации выпускников детских домов и школ-интернатов как криминогенный фактор. Вестник Воронежского института МВД России. N. 2, 2011, ISSN 2071-3584.
- rtvi.point.md (accesat la 06.05.2024).
- stiri.md (accesat la 09.01.2025).
- Varticean I., Andrunachevici V., Anestiadi V. et.al. Enciclopedia Sovietică Moldovenească, Chișinău, 1981, vol. 8.
- Vitner I. Meridiane literare. București, 1960.
- Антонян Ю. М. Преступность среди женщин. Москва „Российское право”, 1992.
- Батршина Л.Р. О мерах предупреждения проявлений, связанных с экстремизмом в молодежной среде. Труды Академии Управления МВД России. Nr. 4(12), декабрь, 2009.
- Бурковская В.А. Европейские стандарты по борьбе с ксенофобией и расизмом в интернете. În: Цепелев В.Ф., Мартыненко Н.Э., Беляева Л.И. и др. Современные проблемы уголовной политики, уголовного права, криминологии и уголовно-исполнительного права. Сборник научных статей. Москва, 2007.
- Бурыкин В.М. Об опыте работы ветеранских организаций по патриотическому воспитанию сотрудников органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, Nr.4(12), Москва, декабрь, 2009.
- Введенская Л.А., Павлова Л.Г. Риторика для юристов. Учебное пособие для ВУЗов. Ростов-на-Дону, „Fenix”, 2007.
- Власова Н.А. О сущности и формах патриотического воспитания на занятиях по русскому языку в военном ВУЗе. Вестник Воронежского института МВД России Nr. 2/2011.
- Гревнова И.А., Панова Ю.А. Некоторые вопросы противодействия сексуальному насилию. În: Ситковский А.Л., Лесников Г.Ю. и др. Преступность и общество. Сборник научных трудов. Москва, 2009.
- Гуров А.И. Профессиональная преступность. Прошлое и современность. Москва: Юридическая литература, 1990.
- Дьяченко А.П. Интердевочки в зеркале прессы. În: Хотченков Ю.М., Шмаров И.В. Проституция и преступность. „Юридическая литература”, Москва, 1991.
- Иванцов С.В., Калашников И.А. Организованность как криминологическая особенность преступности несовершеннолетних. Вестник Воронежского института МВД России Nr.4. 2010.
- Игошев К.Е. Опыт социально-психологического анализа личности несовершеннолетних правонарушителей. Москва, 1967.
- Карамзин Н.М. История государства российского. Издательство „Наука” Москва,

1989. Том 1.

- Киреев М.П. Противодействие экстремизму в современной России и задачи органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, Nr.2(10), Москва, июнь 2009.
- Клушин О.З. Проявления агрессивности в среде функционирования органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, Nr.2(10), Москва, июнь 2009.
- Коневская О.Ю. Роль идеологии в обеспечении национальной безопасности: теория вопроса. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009.
- Корабельникова Ю.Л. Взаимодействие уполномоченного по правам человека в Российской Федерации с органами внутренних дел по обеспечению прав и свобод человека и гражданина. În: Бутылин В.Н., Мулукае Р.С., Гончаров И.В. Демократия и безопасность государства: правовые, исторические и социальные аспекты. Сборник научных трудов, Москва, 2008.
- Костин Ю.В. Нравственно-правовые аспекты модернизации политической системы современной России и безопасность государства. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009.
- Клушин О.З. Проявления агрессивности в среде функционирования органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России, Nr.2(10), Москва, июнь 2009.
- Лебеденко И.М. Развитие воспитательной среды образовательных учреждений МВД России как условие и средство эффективности воспитательной работы с личным составом органов внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России. Nr. 3, 15 сентябрь 2010.
- Лелеков В.А., Спичкин М.Ю. Механизм формирования и криминологические особенности личности несовершеннолетних, совершивших преступления корыстно-насильственной направленности. Вестник Воронежского института МВД России Nr.4, 2010.
- Лялякин Ю.Я. Влияние внешней миграции на безопасность государства: политико-правовые аспекты. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009.
- Массовое избиение в Благовещенске. ru.wikipedia.org
- Молодежь Молдавии. 17 января 1947 г.
- Назаров А.И., Федотов А.Е. Оперативно-розыскная профилактика молодежного экстремизма. Международная научно-практическая конференция „Обеспечение законности и правопорядка в странах СНГ”. Часть 1, Воронеж, 2009.
- Образцов А.В. Перспективы развития правоохранительной системы Российской Федерации. Труды Академии Управления МВД России. Nr. 4(12), декабрь, 2009.
- Польшиков А.В., Буслов М.М. Правовое положение несовершеннолетних в сфере уголовно-правовых отношений. Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних. În: Анисимов А.А. и др. Правовые основы безопасности семьи и несовершеннолетних. Воронеж, 2013.
- Руднева Н.В. Информационный аспект духовно-нравственной модернизации правовой культуры молодежи. Вестник Воронежского института МВД России, Nr.4, 2010.

- Сахаров А.Б. Причины преступности в 1917-1953 годах. În: Криминология и профилактика преступлений. Под редакцией Алексеева. А.И. Москва, 1989.
- Смирнов В.Н., Бабкин А.В. Процесс психологической реадaptации сотрудников специальных подразделений органов внутренних дел как научно-практическая проблема. Труды Академии Управления МВД России. Nr. 3(15), сентябрь 2010.
- Степанов О.А. Концепция эффективного государства и участие в ее реализации органов внутренних дел на современном этапе. În: Бутылин В.Н., Гончаров И.В., Громова О.Н., Рыжова Ю.В. Политическая система и безопасность государства. Москва, 2009.
- Степкин Е.Ю. К вопросу о роли международного права в управлении органами внутренних дел. Труды Академии Управления МВД России. Nr. 4(12), декабрь, 2009.
- Танасий Г.Ф. О некоторых педагогических условиях научно-атеистического воспитания учащихся. Итоговая научная конференция преподавательского состава института за 1965 год. Бельцы, 1966.
- Якушева Ю.И. Семейное неблагополучие как фактор формирования личности несовершеннолетнего преступника. Международная научно-практическая конференция: Обеспечение законности и правопорядка в странах СНГ. Часть 1, Воронеж, 2009.